

УДК 346:334.7(4)

I.M. ТОВКУН, канд. юрид. наук, доц., Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ключові слова: директива, регламент, корпоративне право, акції компанії, товариство

Чітке та зрозуміле законодавство має важливе значення для створення та діяльності компаній в рамках Європейського Союзу. Регулювання створення компаній в межах ЄС позитивно відбулось на території всіх країнах-членах. Хоча, триваюча розбіжність між правовими системами, відбивається в нездатності держав-членів досягти згоди по ряду ключових умов, які вимагаються від новоутворюваних компаній, що, в свою чергу, ускладнює процеси заснування.

Законодавство зі створення компаній було розробленим порівняно давно і згодом почало не відповідати сучасним економічним вимогам внутрішнього ринку. Директиви ЄС, які регулюють питання утворення різних видів компаній, протягом всього часу своєї дії постійно вдосконалювалися та зазнавали змін, поправки до них вносилися неодноразово. На даний час ключові директиви щодо цього питання замінені новими директивами з урахуванням усіх змін та пропозицій.

Аналіз процесу створення компаній в корпоративному законодавстві ЄС проводиться в наукових роботах закордонних авторів: К. Кроз, Н. Бурне та інших. Серед українських і російських вчених питання гармонізації права компаній Європейського Союзу в своїх наукових дослідженнях висвітлювали І.А. Березовська, О.О. Дубовицька, В.І. Муравйов, О.Р. Кібенко. Аналіз слідчить про те, що недостатньо уваги приділено сучасному законодавству, що регулює процес створення ком-

паній в межах ЄС та формуванню подальших напрямків для гармонізації в даній сфері.

Метою даної статті є аналіз корпоративного права Європейського Союзу, яким регулюються процеси створення компаній, основних вимог, що висуваються для новостворених компаній, а також шляхів та напрямків її реалізації. Перспективи правового регулювання корпоративних відносин у рамках ЄС (фундаментальна реформа європейського корпоративного права). Досліджуються причини та основні напрями реформування корпоративного права ЄС. Підкреслюється, що реформа базується на процесах, які мають місце на національному рівні багатьох ведучих країн Євросоюзу. Реформи, основним гаслом яких стала дерегуляція у сфері корпоративного права, були проведені або ініційовані у Великобританії, Франції, Німеччині, Данії, Фінляндії, Нідерландах, Іспанії.

У процесі написання цієї статті були отримані знання та зроблені висновки про те, що для здійснення реформи у корпоративному праві ЄС повинні будуть зроблені наступні кроки: 1) створення корпоративного права ЄС, спрямованого на формування ефективного і конкурентоздатного європейського бізнесу (створення необхідного правового регулювання для тих, хто бажає вести свій бізнес ефективно і успішно); 2) досягнення в правовому регулюванні балансу інтересів різних груп учасників корпоративних правовідносин; 3) використання гнучкіших і мобільніших форм нормотворчості; 4) використання механізму розкриття інформації як засоби регулювання корпоративних стосунків (замість закріплення численних обмежень і заборон на здійснення певних дій); 5) розмежування суспільств залежно від того, чи звертаються їх акції на організованому ринку, і відповідна диференціація правового регулювання; 6) лібералізація багатьох правил і вимог корпоративного законодавства, підвищення диспозитивності його норм; 7) створення правової бази для використання нових інформаційних технологій учасниками корпоративних стосунків.

Виникнення Європейських Співтовариств, а потім на їх основі Європейського Союзу викликало до життя нову правову систему – право ЄС. Це унікальна система, що поєднує в собі риси як міжнародного, так і внутрішньодержавного права.

У цілому регулювання юридичних осіб у Європейському Союзі залишається на національному рівні, а корпоративне право останнього має субсидіарний характер. Основним механізмом його реалізації є директиви, прийняті на підставі положень § 2 ст.44 Договору про ЄС, де розкривається свобода установи. Ця свобода діє і стосовно юридичних осіб, які є комерційними організаціями і теж визнані суб'єктами права Євросоюзу [1, с.150–152]. Відповідно до ст.48 Договору про ЄС, торговельні товариства, створені згідно із законодавством однієї з країн-членів, користуються свободою самостійної економічної діяльності нарівні з громадянами Євросоюзу.

За допомогою приписів Договору про ЄС можна виділити основні цілі регламентації юридичних осіб у праві Євросоюзу, а саме:

- забезпечення свободи установи юридичних осіб і зняття перешкод на шляху відкриття філій, представництв і дочірніх товариств на території будь-якої країни-члену ЄС на умовах національного режиму останньої;
- установлення єдиних мінімальних вимог до юридичних осіб, у першу чергу надання учасникам і кредиторам цих осіб рівнозначного захисту на всій території Євросоюзу;
- полегшення діяльності трансєвропейських компаній шляхом усунення бар'єрів, що впливають із розходжень, існуючих між національними правовими системами;
- заохочення співробітництва між юридичними особами різних країн – членів у всіх сферах економічної діяльності.

У рамках розвитку права ЄС спостерігається його рух від більш загального регулювання (в Договорі про ЄС) до його деталізації, більшої спеціалізації й постійного коригування. При цьому пріоритет по можливості віддається не твердій уніфікації на підставі регламентів, а більш гнучкому і, так би мовити, м'якому

методу гармонізації законодавства за допомогою директив. Директиви є актами прямої дії, адресованими країнам-членам ЄС. Проте вони обов'язкові тільки щодо поставлених до них цілей, і при цьому країнам-членам притаманна свобода вибору методів (способів) їх досягнення [2, с.322–334]. Розроблені й частково прийняті протягом наступних 30 років директиви зазвичай іменуються відповідно до їх порядкових номерів, що віддзеркалюють черговість подання підготовлених проектів.

Основні питання, пов'язані з формальною стороною реєстрації компанії, урегульовані Першою директивою «Про гласність» за № 68/151/СЄЕ, у якій розглядаються *3 основні групи питань*, що стосуються захисту інтересів третіх осіб.

Перша група включає перелік основних документів компанії, що надаються при її реєстрації мінімальний обсяг інформації й публікації. На момент прийняття цієї Директиви у країнах-членах практикувалися 3 основні способи реєстрації: запис у реєстрі, депонування у спеціалізованому відділі канцелярії суду і публікація в одному або декількох виданнях. Так, у Німеччині, Італії і Франції гласність здійснювалася за допомогою запису або депонування в торговому реєстрі або реєстрі товариств. У Бельгії, Люксембурзі й Голландії в основному використовувалася публікація в офіційному виданні [3, с.224–231].

За п.1 ст.3 розглядуваної Директиви на кожну компанію в національному реєстрі має заводитися справа. Усі документи й відомості, що підлягають опублікуванню, заносяться до справи або фіксуються в реєстрі, причому з 2007 р. це здійснюється в електронній формі. Надавати такі відомості й документи компанії можуть як в електронній, так і в паперовій формі, якщо держава-член не встановлює обов'язку подавати їх лише в електронній формі. Після цього здійснюється публікація у встановленому країною-членом офіційному виданні, яке теж може бути електронним згідно зі ст.3 Першої Директиви [4].

13.06.2012 р. Європейський Парламент прийняв нову Директиву (2012/17/EU), спря-

мовану на заснування системи для об'єднання комерційних реєстрів. У ній підкреслюється необхідність створення загального стандарту для об'єднання бізнесових реєстрів. За вимогою нової Директиви 2012 р. всі держави-члени ЄС мають брати участь у забезпеченні електронної комунікації між бізнесовими реєстрами і в передачі інформації для окремих користувачів у стандартний спосіб за допомогою ідентичного змісту й ідентичних технологій у всіх країнах Євросоюзу. Система взаємозв'язку цих реєстрів складатиметься з реєстрів держав-членів, центральної платформи й одного чи декількох порталів доступу. Реєстрам належить зробити отримувачу через взаємозв'язок інформацію, безкоштовною. Вона має містити: (а) відомості про найменування компанії, її правову форму; (б) дані, що стосуються зареєстрованого офісу компанії й держави-члена, в якій він зареєстрований; (в) реєстраційний номер компанії; (г) відомості про припинення діяльності останньої або про її неспроможність.

Публікація інформації щодо філій, заснованих у державах-учасниках, є одним зі способів реалізації права на свободу їх заснування. У зв'язку із цим брак координації щодо публікації інформації сприяє наявності суперечностей у царині захисту прав учасників і третіх осіб. Ідеться, з одного боку, про компанії, що провадять діяльність на території іншої держави-учасниці за допомогою свого структурного підрозділу, як відділення, а з другого – про компанії, які здійснюють діяльність на території цієї держави за допомогою заснованого такого структурного підрозділу.

Наведене зумовило потребу у прийнятті Одинадцятої директиви ЄС за № 89/666, яка регламентує питання публікації інформації щодо філій компаній. Дія цієї Директиви поширюється на філії компаній, заснованих як в одній із країн-членів ЄС, так і в третій країні (ст.7), тобто за межами Євросоюзу. Слід зауважити, що стосовно філії діє законодавство держави, в якій зареєстрована сама філія, а не його основної компанії.

Понад одинадцять Директив прийнято в Європейському Союзі з метою координації законодавства про компанії. Однією з найважливіших є Друга директива «Про капітал» за № 77/91 [5], згідно зі ст.6 якої мінімальний розмір статутного капіталу товариства має складати не менше 25 тис. євро. При цьому кожні 5 років Рада ЄС за пропозицією Європейської комісії повинна переглядати його з урахуванням інфляції та інших економічних чинників.

На момент створення товариства слід сплатити 25 % номінальної вартості кожної акції. Статутний капітал може складатися із внесків у натурі, вартість яких у грошовому виразі підлягає незалежній експертній оцінці й офіційній публікації. Оцінювання повинно бути проведено до моменту реєстрації товариства й до отримання ліцензії (якщо цього вимагає національне законодавство). Внески в натурі мають бути сплачені повністю протягом 5-ти років після реєстрації товариства або отримання дозволу на ведення справ.

Друга група питань, урегульованих Директивою, – це відповідальність за те, потрібна інформація не була опублікована. Загальний принцип Директиви – непротиставлення третім особам неопублікованих операцій і відомостей. Отже, передбачається єдина санкція за неопублікування необхідних документів про операції або відомостей – їх непротиставлення третім особам. Проте сама по собі неопублікована операція не є нікчемною. Ідеться про неможливість товариства посилатися на неопубліковані операції у відносинах з третіми особами. Винятком із загального правила можна назвати випадок, коли товариство доведе, що треті особи знали або повинні були знати про неопубліковані операції. Значить, подібні операції й відомості можна протиставити третім особам. У той же час п.7 ст.3 Директиви свідчить, що останні можуть самі посилатися на операції й відомості, щодо яких ще не були виконані формальності по публікації, якщо тільки остання не тягне їх недійсності.

Складнощі, що виникають на практиці у процесі заснування товариства, викликали необхідність у впорядкуванні питань про дійсність актів, укладених у період його офіційної реєстрації. У більшості випадків після останньої товариство бере на себе всі зобов'язання. Однак можливо й інше: товариство так і не буде створено або не набуде статусу юридичної особи. У зв'язку із цим слід чітко визначити, в якій мірі зобов'язання, взяті на себе особами, які діють від імені товариства, його зобов'язують [1, с.420–435].

Відповідно до ст.7 Директиви «Про капітал»: у разі укладення договору від імені товариства, що знаходиться у процесі заснування (до набуття ним статусу юридичної особи), якщо воно не бере на себе зобов'язання щодо операцій, укладених від його імені, особи, які уклали останні, несуть солідарну й необмежену відповідальність, якщо немає угоди про інше. Проте в Директиві залишилися осторонь такі питання, як формальності по укладенню угоди, механізм та умови передачі зобов'язань товариству, бо це регулюється нормами національного законодавства. Таким чином, проводиться розмежування між зобов'язаннями, що виникли у процесі формування товариства, з одного боку, й зобов'язаннями, що виникли вже після його реєстрації, – з другого. У другому випадку товариство у процесі своєї діяльності виступає через свої представницькі органи. З метою забезпечення інтересів учасників і третіх осіб обсяг та умови їх повноважень потрібно підпорядкувати чіткому і прозорому регламентуванню.

Третя група питань, урегульованих Директивою, – недійсність товариства. У ній робиться спроба пом'якшити негативні наслідки визнання товариства саме таким. Зокрема, приділяється певна увага правовим засобам запобігання неправильному складанню засновницьких документів: на вибір пропонується введення контролю з боку державної влади або нотаріальне оформлення. Відповідно до ст.10 Директиви «Про капітал» якщо в державі-учасниці не передбачено на момент ре-

єстрації товариства превентивного, судового або адміністративного контролю, функції останнього на відповідність засновницьких документів законодавству покладаються на нотаріуса [5].

Що стосується визнання компанії недійсною, то в Директиві міститься вичерпний перелік підстав для цього, а це означає, що країни-члени ЄС можуть його тільки зменшити. Згідно зі ст.11 Директиви «Про капітал» такими підставами є брак засновницьких документів, недотримання формальностей по оформленню, як-то: (а) превентивний контроль або нотаріальне посвідчення; (б) визначення у статуті цілей товариства, що суперечать публічному порядку чи законодавству; (в) брак у цих документах або у статуті вказівок на найменування товариства чи на характер або розмір внесків, розмір статутного капіталу або мети товариства; (г) недотримання норм національного законодавства щодо сплати мінімального розміру статутного капіталу та ін.

На окрему увагу заслуговує той факт, що серед випадків визнання компанії недійсною не названо пункту про недотримання формальностей щодо публікації інформації. Дійсно, публікація засновницьких документів – одна з головних умов створення компанії. З юридичної точки зору до цього моменту остання не вважається створеною й не наділяється статусом юридичної особи. Отже, мова може йти лише про компанії, створені де-факто.

У зв'язку із цим Суд ЄС ухвалив, що режим недійсності згідно з Першою директивою (1968 р.) непридатний у випадках, коли акти були підготовлені від імені товариства з обмеженою відповідальністю, існування якого не зафіксовано у відповідному державному реєстрі через недотримання передбачених національним законодавством формальностей заснування компаній. Необхідно розрізняти, з одного боку, засновані компанії, навіть якщо у процесі їх створення були допущені деякі помилки і про їх виникнення треті особи могли дізнатися з офіційно опублікованої інформації, з іншого – компанії, які так і не були

створені через недотримання низки законодавчих вимог. У першому випадку компанії підпадають під сферу відання Директиви, а самі вони можуть бути визнаними недійсними. Другий випадок (як було визначено Судом ЄС) не підпадає під сферу відання права Євросоюзу. Недійсність компанії повинна бути оголошена шляхом винесення судової ухвали. Ця вимога надає додаткові серйозні гарантії захисту інтересів засновників і третіх осіб [1, с.70, 71]. Сама ж процедура ухвалення судового рішення Директивою не врегульована, отже, це питання належить до відання держав-учасниць. У будь-якому випадку рішення має бути в обов'язковому порядку опубліковано в офіційному виданні після його депонування або запису в реєстрі. Саме факт публікації робить рішення протиставним третім особам.

Строк позовної давності в даному випадку встановлено в 6 місяців з дня публікації рішення про недійсність компанії, якщо національним законодавством передбачено можливість для третіх осіб подавати позов щодо такого рішення.

Щоб залучити фізичних осіб-підприємців до економічної діяльності інститути ЄС були вимушені визнати таку форму, як товариство з одним учасником. У зв'язку із цим було прийнято Дванадцятую директиву, № 89/667, яка переважно є рамковим документом. Нею визнається право створення подібних компаній лише за товариствами з обмеженою відповідальністю (ст.1). Цією директивою передбачено можливість наявності одного учасника з моменту реєстрації товариства, а значить, зосередження в його руках усіх часток. Більше того, в національному законодавстві може бути передбачене створення акціонерних товариств з одним учасником (ст.6 Дванадцятої директиви).

Директива містить пряме розпорядження країн-членів визнати такі товариства за фактом їх створення, при цьому за державами збережено велику частку свободи запроваджувати той чи інший порядок їх засвоєння й регулювання їх правового режиму. З огляду

на те, що питання про координацію законодавства країн-членів щодо груп компаній на сьогодні не вирішено, держави у внутрішньому законодавстві можуть установлювати спеціальні положення або санкції у разі, якщо фізична особа є єдиним учасником декількох товариств [3, с.450–452]. Аналогічна норма міститься в Директиві і стосовно випадків, коли товариство з одним учасником або будь-яка інша юридична особа є єдиним учасником іншого товариства.

Директивою закріплюються деякі принципи функціонування подібних товариств, пов'язані з їх характером. Приміром, єдиний учасник виконує функції загальних зборів, а ухвалювані ним рішення мають бути занесені до протоколу зборів й оформлені у письмовій формі. Проте не уточнюється компетенція самих зборів і не передбачається наявність керівника, що становить деяку гнучкість у функціонуванні товариства.

Договори, укладені між єдиним учасником і представленим ним товариством теж повинні бути занесені до протоколу і складені в письмовій формі [6, с.118, 119]. На розсуд держави це правило, може не поширюватися на поточні операції, укладені у звичайних умовах (ст.5 Дванадцятої директиви). У цілому ж у цій Директиві наводиться незначний перелік дуже загальних положень. Неодноразові зміни, що вносилися до неї, були консолідовані Директивою 2009/102/ЄС від 16.09.2009 р. [7].

На сьогодні компанії, зареєстровані у країнах-членах ЄС, можуть вільно перемістити в іншу країну-член Євросоюзу своє фактичне місцезнаходження (*moving a real seat*), у тому числі і свій головний офіс або виробництво в цілому. Крім того, в Європі актуальним стало питання можливості компаній, так би мовити, «змінити громадянство», тобто реєстрацію свого місцезнаходження (*moving a registered office*). У цьому разі компанія повністю виходить з-під юрисдикції однієї держави й підпадає під юрисдикцію іншої.

Для європейських компаній актуальність цього питання пов'язана передусім з розвит-

ком бізнесу. Наприклад, звичайна компанія, яка вже давно функціонує й має певне місце на ринку Євросоюзу, потребує інвестицій і бажає залучити нових інвесторів і кредиторів. Банки й інші інвестори в рамках ЄС, у свою чергу, вважають за краще мати справу з компаніями, зареєстрованими в державі з привабливою інвестиційною політикою, ефективним законодавчим регулюванням банкрутства і процедурою повернення боргів. Звичайно, така компанія буде привабливішою для них і матиме ширший доступ до фінансових ресурсів, якщо матиме реєстрацію в такій країні. Компанії, зареєстровані у Греції або Чехії, які (за даними Світового банку) мають найслабкішу в ЄС систему захисту інвестицій, користувалися б більшою популярністю в інвесторів, якби їх місцем реєстрації була б, приміром, Великобританія, яка може запропонувати ефективнішу систему такого захисту.

Через ці або інші причини деякі компанії намагаються змінити місце своєї реєстрації, минувши варіант ліквідації в одній державі і створення їх в іншій. На даний момент питання переміщення реєстрації місцезнаходження компанії не врегульовано єдиним актом ЄС. Розроблено проект Директиви про переміщення реєстрації офісу компаній («14th Company Law Directive»), але він не прийнятий Європарламентом і знаходиться на стадії обговорення. Таким чином, у ЄС єдиного механізму, що дозволяє переміщення реєстрації місцезнаходження для всіх компаній, не встановлено. У доповіді Єврокомісії із цього питання наводяться альтернативні способи цієї процедури.

Одним з варіантів є використання механізму трансграничного злиття товариств з обмеженою відповідальністю (the cross-border merger), про що йдеться в Директиві 2005/56/ЄС від 26.10.2005 р.

Переміщення реєстрації місцезнаходження товариства можна здійснити шляхом створення дочірньої компанії у країні-члені, до якої планується перемістити компанію, об'єднавши її потім з материнською з переміщенням у державу дочірньої компанії. Під

товариствами з обмеженою відповідальністю, на які поширюється ця директива, розуміються як публічні, так і приватні компанії.

Також існує можливість змінити так зване громадянство компанії за допомогою її перетворення на компанію європейську (SE) (а European Company) або на європейське кооперативне товариство (SCE) (а European Cooperative Society). Це правові форми компаній у рамках ЄС, для яких правом Євросоюзу передбачені право й механізм переміщення реєстрації їх місцезнаходження.

Право змінити свою організаційну форму на SE або SCE мають виключно публічні компанії, функціонуючі не менше 2-х років. Організаційна форма компанії може бути перетворена на SE або SCE, щоб перемістити компанію в іншу країну-член ЄС. Але процедура ця досить дорога. Керуючись гарантованим правом свободи економічної діяльності, Європейський суд справедливості розглянув декілька справ, пов'язаних з переміщенням реєстрації місцезнаходження компаній. Проте значення рішень суду ЄС обмежене, оскільки стосується тільки конкретної ситуації, може бути предметом неоднозначних інтерпретацій країн-членів Євросоюзу, судами та іншими органами й може привести до ухвалення різних рішень на національному рівні. Крім того, ці рішення містять загальні принципи без надання погоджених правил і процедур. Суд ЄС вказав на необхідність законодавчого врегулювання порушеного питання.

Як уже зазначалося, проект Директиви, яка уніфікувала б правила переміщення реєстрації місцезнаходження компаній в ЄС, так і не був прийнятий у 2007 р. Сьогодні Єврокомісія знову повернулася до цієї проблеми. У січні-квітні 2013 р. на своєму сайті вона провела її обговорення і збрала необхідну інформацію [8]. Мета цього заходу – отримання конкретних даних про витрати, які зараз може нести компанія, яка забажала перемістити свою юридичну адресу в іншу країну, а також про переваги подальших дій ЄС. Єврокомісія пропонує представникам компаній заповнити анкету, яка містить питання про потребу при-

йняття законодавчого акта на рівні Євросоюзу і його передбачуваний зміст, а також про перешкоди, з якими стикаються компанії у процесі цієї процедури. Цілком можливо, що європейські компанії незабаром матимуть чіткі правила гри, що дозволять їм змінити «громадянство».

Подальшою тенденцією розвитку корпоративного права ЄС повинна стати не стільки гармонізація національного права держав-учасниць, скільки усунення перешкод для трансграничного бізнесу в Європі, зокрема, забезпечення можливості створення наднаціональних структур корпоративного типу (як Європейська публічна компанія, Європейська приватна компанія, Європейський кооператив та ін.). При цьому Євросоюз має забезпечити максимально широкий вибір організаційно-правових форм ведення бізнесу – національних і наднаціональних. Крім того, компаніям належить мати змогу змінювати своє місцезнаходження з однієї країни ЄС на іншу без ререєстрації, а більш ефективним може стати процес здійснення транскордонних реорганізацій і поглинання компаній [9].

Європейська комісія в документах, присвячених реформуванню права компаній, рекомендує ширше використовувати інші інструменти створення корпоративного права ЄС: регламенти, стандарти найкращої корпоративної практики, модельне законодавство, модельні форми документів (статуту компанії, доручення акціонерів). Також зазначається, що директиви не повинні містити деталізовані правові норми, що регулювання за їх допомогою має бути переважно рамковим, закріплювати базові принципи і стандарти впорядкування корпоративних відносин, залишати їх деталізацію в компетенції національної влади [9].

Проаналізувавши сучасні документи й акти Євросоюзу, присвячені вдосконаленню корпоративного права, варто відмітити конференцію «Європейське право компаній: шлях уперед», що відбулась у Брюсселі 16–17.05.2011 р. У ній взяли участь практики й теоретики з різних галузей права, щоб обго-

ворити ключові питання законодавства про компанії з метою інвентаризації стану справ і вироблення можливих кроків на майбутнє. Доцільність проведення цієї конференції зумовлюється тим, що востаннє глобальний огляд права компаній відбувся майже десять років тому – у 2002–2003 рр. Тому доцільно на початку другого десятиліття XXI століття переглянути й оцінити стан урегульованості корпоративних відносин і запропонувати нові ідеї, зміни й дії для його покращання.

Фінансова криза останніх років підкреслила, наскільки важливо для бізнесу функціонувати у гнучкому середовищі, здатному адаптуватися до нових обставин і бути відкритим для інноваційних фінансових, організаційних і промислових ідей. Гнучкі правові рамки самі по собі сприяють адаптації й організаційним змінам і є важливим чинником для підтримки конкурентоспроможності європейського бізнесу.

Досягнення балансу між потребою у правилах, що перешкоджають надмірному ризику, й метою збереження гнучких правових рамок – нелегке завдання для правотворців ЄС. Важливо знайти зважений підхід для відповіді на запитання, які ж правила могли б працювати краще і на якому рівні – на рівні ЄС чи на національному. І такі правила повинні бути прийняті. У зв'язку із цим відповідною точкою належить стати принципам субсидіарності і пропорційності, закріпленим у ст.5 Договору про Європейський Союз.

На вказаній конференції обговорювалися сучасні тенденції й події, що мають значення для корпоративного права ЄС, а також пропозиції, які, на думку Єврокомісії, можуть бути корисними. Зокрема, в рамках реформування корпоративного права рекомендується вдосконалити законодавство, що регламентує транскордонну активність компаній, прозорість їх діяльності, питання участі працівників в останній та ін.

20.02.2012 р. у Брюсселі Європейська комісія провела поглиблену консультацію з питань про майбутнє корпоративного права Євросоюзу. Європа потребує такого права

компаній, яке було б адаптовано до вимог сучасного суспільства й до еволюції економічного середовища. Корпоративне право ЄС відіграє центральну роль у створенні внутрішнього ринку. Необхідно дослідити можливість урегулювання сьгоднішніх проблемних сфер існуючими правовими засобами. Для залучення до цього громадськості і з'ясування потреб усіх заінтересованих сторін Єврокомісія запровадила он-лайн консультацію для накопичення коментарів [10]. Вона була організована з метою вироблення загальних орієнтирів розвитку корпоративного права ЄС і для розроблення чіткіших ініціатив у даній царині. Консультація приділила особливу увагу відповідним питанням, а саме:

- мета й завдання корпоративного права Європейського Союзу;
- кодифікація права компаній ЄС;
- майбутні різних форм компаній на внутрішньому ринку ЄС;
- транскордонна мобільність компаній;
- питання груп компаній;
- фінансовий режим для європейських компаній [9].

Результати консультацій з вищезазначених питань будуть використані в аналізі Європейської комісії про стан корпоративного права й необхідні майбутні проекти в цій галузі. Єврокомісія підготує план дій, що окреслить основні ініціативи, які стосуються законодавства ЄС про компанії й корпоративного управління, які важливо реалізувати в найближчі роки.

У своїй резолюції ЄКП вимагає радикальної зміни підходу в політиці ЄС. Право компаній Євросоюзу сьогодні приділяє надмірну увагу питанням потреб бізнесу й акціонерів на шкоду інтересам працівників та інших заінтересованих сторін. Реформування належить спрямувати на побудову послідовної, стійкої й перспективної моделі корпоративного права, а також на розвиток правових інструментів у рамках ЄС по залученню працівників до управління компаніями.

Корпоративне право продовжує зазнавати фундаментальних змін у Європі. Усі європей-

ські країни взяли на себе зобов'язання реформувати національне законодавство згідно з вимогами права ЄС. Однією з особливостей останніх реформ права компаній є ініціативи з підвищення ефективності корпоративного управління.

Пропозиції щодо розвитку корпоративного законодавства повинні фокусуватися на формуванні основних правил, на чіткому визначенні повноважень органів управління компанії, а також адміністративних і судових органів. Такий підхід дозволить підвищити передбачуваність умов розвитку корпоративних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Право Європейського Союзу : підруч. / за ред. О. К. Вишнякова. – О. : Фенікс, 2013. – 883 с.
2. Міжнародне комерційне право : навч.-метод. посіб. [для самост. вивчення дисципліни] / Боярська З. І. – К. : КНЕУ, 2012. – 196 с.
3. Корпоративне право Європейського Союзу : підручник / В. І. Муравйова – К. : Юрінком, 2011. – 704 с.
4. Створення компаній в рамках Європейського Союзу відповідно до нових законодавчих вимог / за ред. О. Калініної // Український часопис міжнародного права. – 2013. – № 1. – С. 112–119.
5. Second Council Directive № 77/91 (OJ. 1977. L 26) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu>.
6. Конституційні акти Європейського Союзу (в ред. Лісабонського договору) / перекл. Г. Друзенка і С. Друзенко; за заг. ред. Г. Друзенка. – К. : К.І.С., 2010. – 536 с.
7. Directive 2009/102/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 in the area of company law on single-member private limited liability companies // O j L 258. – 2009. – P. 20-25.
8. Державний департамент з питань адаптації законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdla.gov.ua:8080/control/uk>.

9. Передумови, напрями та процес реформування корпоративного права Європейського Союзу / за ред. О. Калініної // Український часопис міжнародного права. – 2012. – № 3. –

С. 69–73.

10. Європейська бізнес-асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.

Товкун І. М. Законодавче регулювання корпоративних відносин у Європейському Союзі / І. М. Товкун // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 657–665 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_108.pdf

Досліджуються питання законодавчого регулювання корпоративних відносин у країнах-членах ЄС, ухвалених відповідно до законодавства ЄС. Проаналізовані та визначені основні тенденції розвитку європейського корпоративного права. Розкриті загальні рамки та умови для створення корпоративних одиниць у ЄС. Запропоноване подальше не гальмування, а навпаки, будь-яке сприяння процесу реформування права ЄС.

***

Товкун І.Н. Законодательное регулирование корпоративных отношений в Европейском Союзе

Исследуются вопросы законодательного регулирования корпоративных отношений в странах-членах ЕС, принятых в соответствии с законодательством ЕС. Проанализированы и определенные основные тенденции развития европейского корпоративного права. Раскрыты общие черты и условия для создания корпоративных единиц в ЕС. Предложено дальнейшее не торможение, а наоборот, любое содействие процессу реформирования права ЕС.

***

Tovkun I.N. Legal Regulation of Corporate Relations in the European Union

The questions of the legislative adjusting of corporate relations are investigated in the countries-members of EU, accepted in accordance with the legislation of EU. Certain basic progress of European corporate law trends is analysed. General lines and terms are exposed for creation corporate units in EU. The further offers not braking, and vice versa, any assistance to the process of reformation of right EU.

Форум права